

ansatte behøver med andre ord ikke alene at skyldes dansk diskrimination. Undersøgelsen giver ikke svar på, om der i de senere år er sket en ændring i dette forhold.

Mange andre træk fra bogen kunne fortjene at blive fremdraget og diskuteret. Men det må være tilstrækkeligt at fastslå, at undersøgelsen i 1971 har resulteret i den væsentligste bog om de nationale forhold i grænselandet i nutiden. Den vil rumme stor inspiration for forskere i fremtiden, og muligvis også for undersøgelser i andre grænseområder, som forfatterne håber. På mange punkter kan den friste til sammenligninger med forholdene i Sydslesvig, og man kan kun beklage, at en lignende undersøgelse ikke er foretaget dér og vel næppe heller nogensinde bliver det.

Dorrit Andersen

Knud Hertling: *Grønlandske paradokser. Træk af Grønlands politiske udvikling fra 2. verdenskrig til i dag*. (Fremads Fokusbøger, 1977). 80 sider.

Dette er ikke politikererindringer, selv om Hertling også får fortalt, hvad han som folketingsmand (1964–73) og minister for Grønland (1971–73) gjorde for en grønlandisering af grønlandspolitikken. Det var i 1964 en bedre sikring af faget grønlandsk i de to første skoleår end forudsat i lovforslaget, det var stiftelsen af Sukaq-partiet i 1969, der skulle baseres på grønlændernes egne forudsætninger, men i øvrigt aldrig gjorde sig gældende som parti, og det var som minister hos landsrådets næstformand Jonathan Motzfeldt i sommeren 1972 at bestille et forslag fra landsrådet om nedsættelse af en hjemmestyrekommission, og så selvfølgelig at nedsætte et udvalg herom, da landsrådets ønske forelå i efteråret.

Fremdragelsen af disse ting tjener til at placere Hertling som en tidlig tilhænger af en politik, der ikke ville skabe et Grøn-

land i dansk model, men med støtte fra Danmark et »mere grønlandsk« Grønland. Det er vel et af bogens formål at gøre opmærksom på det. Et andet er at tage afstand fra de former, som grønlandiseringen siden har fået hos »visse unge, der har brug for en konfrontationspolitik for hurtigt at gøre sig gældende«. Dertil hører ikke alene de ungdomskonferencer i Grønland, der i 1976 (og 1977) forlangte en revolutionær befrielse af Grønland og stop for mineral- og evt. olieudvinding, men også Siumut-bevægelsen, fordi den principielt går ind for Grønlands selvstændighed med tiden, og ifølge Hertling går imod undersøgelser af Grønlands mulige naturrigdomme (s. 69ff). Han finder denne holdning et paradoks (defineret i forordet som en sær, selvmodsigende situation).

Dette er et internt grønlandsk politisk slagsmål, hvis foreliggende dansksprogede udtryk er til mest gavn for de danskere, der ønsker at følge med i det. Men bogen har også adresse til danskere ervedover. Med udgangspunkt i betænkningerne 1946, 1950 og 1964 og de dertil hørende lønningsbestemmelser viser Hertling, at den ligestilling, der ideelt stræbtes mod, ikke var alvorligt ment fra dansk side. Der opereredes stadig som i kolonitiden med et bære-sig-selv princip og en fortsat højere løn til udsendte danske end til deres grønlandske kolleger. Temaet er unægteligt gennemspillet før, f.eks. hos Mads Lidegaard: *Ligestilling uden lighed*, 1973 og Niels Højlund: *Krise uden alternativ*, 1972, for blot at nævne nogle. Hertlings version er snævrere lagt an end deres, men den har en duft af kildekrift ved at være en grønlænder forklaring på, hvorfor han ikke længere tror på nogen ligestilling. Ved grundlovsændringen i 1953 følte man, at der blev givet et løfte om lønmæssig ligestilling, hævder han s. 27. Den kom ikke, og det var grunden til Hertlings lancering af »det grønlandske« i slutningen af

1960'erne, og det er grunden til, at visse unge grønlandere nu er alt for rabiater. Hertling vil næppe derved blot lægge skylden for alle miserer i Grønland over på Danmark, men snarere pege på, at hans forhåbninger dengang var illusoriske (han var 28 år i 1953) for »(danskere) bliver vi aldrig. Om ikke af andre grunde så på grund af vor etniske oprindelse og vort sprog« (s. 36).

Et nyttigt 8-siders afsnit med korte biografier over de nævnte personer afslutter bogen.

Axel Kjær Sørensen

Grønland – imperialisme med dansk ansigt. (Litteratur og Samfund 19–21, 1977).

Litteratur og Samfund er et tidsskrift for marxistisk bevidsthedssociologi, og nærværende publikation er en samling opgaver fra et kursus i anti-imperialistisk lyrik, forholdet mellem neokolonialisme og tekstproduktion i Grønland 1960–75. Kurset blev holdt under faget dansk ved Københavns Universitet.

De i alt 6 opgaver spænder over mange felter. Ole Harsløf og Michael Kvetny analyserer på 4 sider Arqaluk Lynges digt: Ode til danaiderne. Lars Jensen bruger 90 sider til at skrive om dansk imperialisme. Michael Krapper ser på 38 sider nærmere på det grønlandske uddannelsessystem. Hans Kargaard-Jensen skriver om medier, kulturpolitik og anti-imperialistisk lyrik på 21 sider, Per Værum analyserer grønlandsfilm på 32 sider, og Jens Hofman slutter af med 14 sider om grønlandsk musik som politisk udtryk.

Det lykkes at vise, at der i Arqaluk Lynges og den grønlandske musikgruppe SUME's tekster findes anti-imperialistiske elementer, specifikt rettet mod Danmark, mens forsøget på at tolke Moses Olsen og Kristian Olsen i samme retning ikke er så vellykket. Hvad der derudover findes i digtene har øjensynligt ikke inter-

esseret, især er undladelsen af at placere dem i en specifik grønlandsk sammenhæng iøjnefaldende. Kendskabet til det grønlandske samfund synes meget beskedent.

Med hensyntagen til det tidspres, universitetsøvelsesopgaver normalt bliver til i, er det næppe rimeligt at stille samme videnskabelige krav, som udgivelser normalt bliver mødt med. Der er gode takter i starten af Krappers opgave om uddannelsessystemet ved en klar sondring mellem kildernes udsagn og egne ræssonnementer, og der er set en helt præcis problemstilling i dobbeltsprogproblemet i den grønlandske skole. Derimod er metoden: at lade undersøgelser og rapporter, hvis tilvejebringelse Ministeriet for Grønland har været mere eller mindre involveret i, være udtryk for ministeriets faktiske politik, meget betænkelig. Således nås der da også kun frem til at vise ministeriets forsigtige afvandringspolitik i 1970'erne, som det kaldes, ved at fejldatere og misinterpretere tilblivelsen af Socialforskningsinstituttets »Sociale problemer i Grønland«, 1975 (jf. samme publikation, s. 60).

Der er også gode takter i Hans Kargaard-Jensens udredning af den grønlandske mediestruktur, hvor han synes at have haft et godt speciale som forlæg. Ikke alle opgaverne synes relevante for temaet. De grønlandsfilm, der analyseres, er alle dansk produceret og kan derfor kun sættes ind i den danske debat. Ligeledes er hovedparten af Lars Jensens opgave viet til gennemgangen af de gængse marxistiske imperialismeteorier, hvis relevans i sammenhængen selv erkendes tvivlsom, al den stund de diskuterer imperialismens årsager, mens Lars Jensen vil finde dens følger i Grønland. I øvrigt virker teorigennemgangen solid med flittige henvisninger til litteraturen (det meste i skandinavisk oversættelse). Gennemgangen af dansk imperialisme i Grønland er af oversigtsmæssig karakter